

ОСОБЛИВОСТІ ОСОБИСТОСТІ ТА ЕМОЦІЙНО-ВОЛЬОВОЇ СФЕРИ ДІТЕЙ ІЗ МОВЛЕННЄВИМИ ПОРУШЕННЯМИ

Рібцун Юлія Валентинівна,

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник лабораторії логопедії

Інституту спеціальної педагогіки НАПН України

ГЛОСАРІЙ

Особистість - це людина, взята у системі соціально обумовлених характеристик, які проявляються стійкими властивостями, визначають моральні вчинки, мають суттєве значення для неї самої та оточуючих. Особистість розглядається переважно як конкретне виявлення сутності людини, втілення та реалізація в ній соціально значущих рис і якостей певного суспільства.

Індивід - особина, кожний самостійно існуючий живий організм. Це одиничний представник людського роду, конкретний носій усіх соціальних і психологічних рис людства (розуму, волі, потреб тощо).

Індивідуальність - людина із сукупністю індивідуальних та особистісних властивостей, характерних ознак і рис, що відрізняє її від інших.

Структура особистості

Здібності - це індивідуальні стійкі якості людини, що визначають її успіхи у різних видах діяльності.

Темперамент включає якості, від яких залежать реакції людини на інших людей і соціальні обставини.

Характер включає якості, що визначають вчинки людини відносно інших людей.

Вольові якості охоплюють кілька спеціальних особистісних властивостей, що впливають на прагнення людини до досягнення поставлених цілей.

Емоції та **мотивація** - це відповідно переживання та спонукання до діяльності.

Соціальні установки - це переконання та ставлення людей.

СЕНЗИТИВНІ ПЕРІОДИ РОЗВИТКУ ОКРЕМИХ ОСОБИСТІСНИХ ЯКОСТЕЙ ДИТИНИ В НОРМІ

Дошкільне дитинство (народження - час вступу до школи) - період формування первинних мотивів людини та рис її характеру. Розвиваються основні **стильові** (характер, способи поведінки, манери) та частково **інструментальні** (засоби досягнення цілей) особистісні якості. На початку (раннє дитинство) вони формуються внаслідок взаємодії генотипу та середовища, потім (старший дошкільний вік) починають розвиватися вже на ґрунті соціально-психологічних законів.

Молодший шкільний вік і початок підліткового - час прискореного розвитку здібностей, а **старший шкільний вік** - час розвитку моральних установок системи поглядів особистості на оточуючий світ.

Вчені, що досліджували особливості емоційно-вольової сфери та особистісного розвитку дітей із мовленнєвими порушеннями

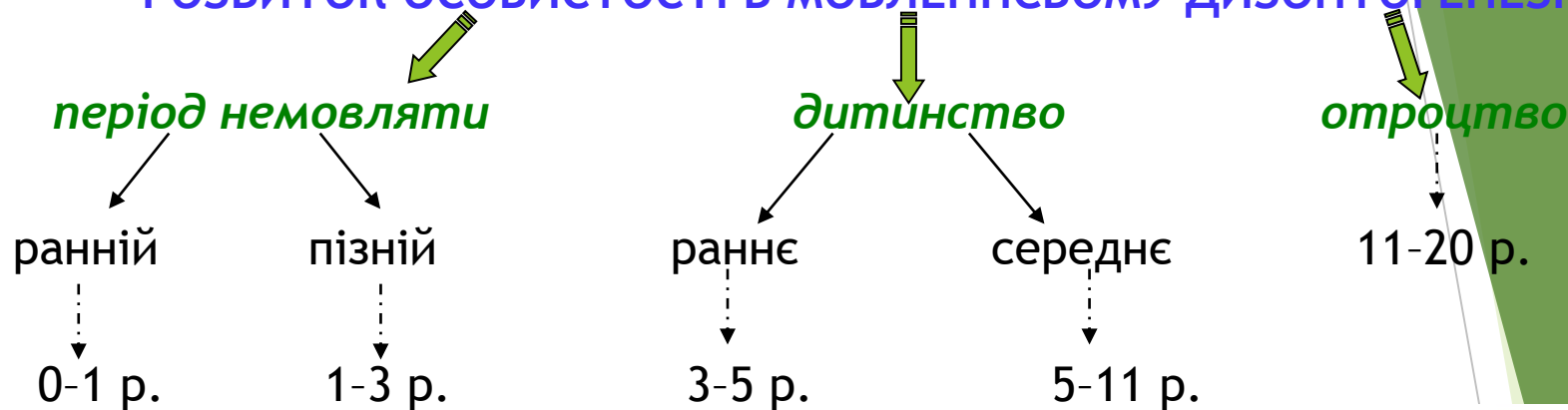

С. М. Валявко, Г. А. Волкова, Л. Е. Гончарук, О. В. Жуліна, В. І. Лубовський, О. С. Орлова, В. І. Селіверстов, О. В. Трошин, В. М. Шкловський та ін.

На думку Р. Є. Левіної, не існує ізолюваного мовленнєвого порушення, воно завжди підпорядковане особистості і психіці конкретного індивідууму з усіма притаманними йому особливостями. Роль мовленнєвої вади у розвитку та долі дитини залежить від природи дефекту, від його ступеня, а також від того, як дитина на нього реагує.

РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ В МОВЛЕННЄВОМУ ДИЗОНТОГЕНЕЗІ

Від 0 до 1 року

Під час порушення домовленнєвого розвитку у дитини спостерігається уповільнений темп формування всіх психічних функцій, пізнавальної сфери, що накладає значний відбиток на розвиток особистості в цілому.

Від 1 до 3 років

Діти з мовленнєвою патологією характеризуються невпевненістю в собі, гіпертрофованим відчуттям сорому. Дитина відчуває свою непристосованість до життя, сумнівається у своїх можливостях. Такі діти намагаються приховати свій мовленнєвий дефект від оточуючих.

Від 3 до 5 років

У дітей із порушеннями мовлення відмічається пасивність, низька мовленнєва активність, в'ялість, відсутність ініціативи, інфантильне почуття заздрощів, пригніченість, відсутність ознак рольової поведінки.

Від 5 до 11 років

У дітей із мовленнєвою патологією виникає відчуття власної неповноцінності, даремності зусиль, які витрачаються. Слабко розвинені трудові навички. Спостерігається бажання уникати складних завдань, які потребують мовленнєвої активності, завдань при умові мовленнєвої інструкції, ситуацій змагання з іншими дітьми.

Від 11 до 20 років

Для підлітків із мовленнєвими вадами притаманні нестійкість соціальних ролей, зміщення та змішування часових перспектив: поява думок не лише про майбутнє чи теперішнє, а й про минуле. Відмічається лабільність у моральних і світоглядних установах.

ТИПИ ОСОБИСТОСТІ ПРИ МОВЛЕННЄВИХ ПОРУШЕННЯХ

Конформний

Підкоряється будь-яким авторитетам у групі. Головне життєве кредо - "бути як усі". Це тип пристосуванця, який заради своїх інтересів завжди готовий знайти виправдання своїм вчинкам.

Домінуючий

Прагнення до лідерства, схвалення. Демонструє високу пристосованість до людей, разом із тим виявляючи схильність до інтриг. У таких людей завищені вимоги до себе та оточуючих, вони систематично провокують конфлікти, але при цьому активно захищаються. Часто уникають роботи.

Чутливий

Підвищена чутливість до всього: до того, що викликає радість, і того, що лякає чи засмучує. Такі люди зазвичай сором'язливі, нерішучі, не люблять великих компаній, азартних, рухливих ігор. Характеризуються слухняністю, виявляють велику старанність у різних видах діяльності, прихильність до батьків.

Тривожний

Властива низька контактність, невпевненість у собі, сором'язливість, мінорний настрій, що посилюється порушеннями мовлення. Нерідко вступають у конфлікти, грають переважно пасивну роль, у складних ситуаціях шукають підтримки та опори.

Інтровертований

Низька контактність, замкнутість, відірваність від реальності. Люблять самотність, усіма силами уникають конфліктів із оточуючими, протестують лише при спробах безцеремонного втручання в їх особисте життя. Часто являють собою емоційно холодних ідеалістів, відносно слабо прив'язаних до людей. Мають на все свою точку зору, яку, внаслідок невпевненості у своїх силах, не відстоюють у суперечках.

Гармонійний

Цей тип в осіб із мовленнєвими порушеннями зустрічається досить рідко. Діти, котрі розвиваються гармонійно, адекватно реагують на свій мовленнєвий дефект. Активні у своїй діяльності. Прагнуть до спілкування, особливо з дорослими. При гарних здібностях вони виявляють недостатню дисциплінованість. Іноді переоцінюють свої можливості, бувають надто самовпевненими, переживають за допущені помилки і намагаються їх виправити.

Діалогічність "Я" - "ТИ" у психологічних підходах

потреба, щоб дитину любили, відчули, яка вона є
насправді

Невротична дитина - не тільки постійна тривога, а й бажання визнання успіхів, про яке ніхто не здогадується

Депресивна дитина - не тільки згаслий погляд і небажання жити, а й буря емоцій або колосальні творчі сили

Демонстративна дитина - не тільки бажання привернути до себе увагу будь-яким чином, а й колосальний страх самотності

Гештальт-терапевт **Мартін Бубер** описав діалогічність у моделі "Я" - "Ти". Простір діалогу "психотерапевт - клієнт" в цілому набагато ширший від окремого простору і психотерапевта і клієнта.

РОЗВИТОК ЕМОЦІЙ ДОШКІЛЬНИКА В НОРМАЛЬНОМУ ОНТОГЕНЕЗІ

- емоції дошкільника опосередковані його ставленням до тих чи інших явищ;
- внаслідок появи опосередкованих емоцій, вони стають більш узагальненими, усвідомленими, керованими;

- емоції у функції передбачення включаються у внутрішні механізми забезпечення супідрядності мотивів як важливий їх компонент;

- інтенсивний розвиток вищих почуттів відбувається у процесі виконання різних видів діяльності (трудової, продуктивної, ігрової).

ПОРУШЕННЯ ЕМОЦІЙНОЇ СФЕРИ (Е. С.) ДОШКІЛЬНИКІВ

- негаразди в е. с. дошкільника негативно позначаються на формуванні особистості;
- профілактика порушень е. с. дошкільника передбачає **дотримання нормативних вікових показників спілкування** дитини з дорослими та ровесниками;
- при відсутності нормального спілкування з дорослими у дитини виникає **апатія, пригніченість, байдужість**;
- у спілкуванні з ровесниками порушення е. с. проявляються як у **нездатності дитини до спільних дій**, так і **небажанні спілкуватися**.

- невідповідна віковій залежності від батьків породжує **страх самотності, невпевненість, безініціативність**;
- страхи дошкільників набувають хворобливого характеру при неправильному відношенні дорослих до цих страхів;
- найчастіше діти бояться не самого об'єкту страху, вони бояться злякатися знову

Страхи та їх подолання

- малюнок → що тобі хоче сказати страх → що він любить (пригостити) → приручити чи потоваришувати;
- людина володіє страхом, а не страх людиною

БАТЬКІВСЬКА ЛЮБОВ - "ЗА" і "ПРОТИ"

любов до батьківської
ролі

активна позиція батьків, пасивна -
дитини - **passive voice** (англ. -
пасивний голос); батьки "знають",
чого дитина хоче, до чого прагне, що
шкідливо, а що корисно для неї

"дитина для себе", щоб не бути
самотньою, гарантія любові; дитина -
цінність, що обумовлює життя матері
→ **депресія у дітей** (відмова від себе,
свого життя)

любов до своєї
дитини

дозволяє дитині робити
помилки, знаходити свій
життєвий шлях, прояв
батьківської мужності,
істинна любов до тієї
людини, якій вони дали
життя

Варіанти поведінки

<i>адаптивні</i>	<i>дезадаптивні</i>
тенденція до лідерства	деспотичність
впевненість у собі	самозакоханість
вимогливість	жорстокість
скептицизм	негативізм
поступливість	пасивне підкорення
довірливість	залежність
добросердя	надмірна конформність
чуйність	жертівність

ПЕРЕЛІК
ХАРАКТЕРИСТИК
ПОВЕДІНКИ
(Т. Лірі)

ОСОБЛИВОСТІ ОСОБИСТОСТІ ТА ЕМОЦІЙНОЇ СФЕРИ ДІТЕЙ ІЗ ФФМ

Дислалія

порушення вегетативної НС,
емоційна чутливість,
збудливість,
неврівноваженість,
плаксивість, образливість,
афективність, агресивність;
замкненість, невпевненість,
критичність, адекватність
поведінки; легкий контакт

Дизартрія

емоційна збудливість та виснажуваність НС; емоційна лабільність, схильність до гальмівних реакцій або до істероїдності; посилені вегетативні реакції, тривожність, зміни настрою; відсутність критичності; психопатоподібні типи (збудливий - прагнення до задоволення примх будь-якою ціною; нестійкий - низька працездатність, емоційна нестабільність; конформний - відсутність самостійності, ініціативи, підвищена навіюваність, залежність від думки оточуючих)

Ринолалія

збіднення долінгвістичного етапу,
порушення раннього періоду
розвитку мовлення, недостатність
мімічної мускулатури; відсутність
ініціативи, патохарактерологічні
невротичні реакції (страхи,
негативізм, істеричні риси),
реактивні стани (енурез,
неврастенія); критичність; звуження
соціальних і мовленнєвих контактів

ОСОБЛИВОСТІ ОСОБИСТОСТІ ТА ЕМОЦІЙНОЇ СФЕРИ ДІТЕЙ ІЗ ЗНМ

Моторна алалія (В. А. Ковшиков)

I група

емоційно-вольова сфера та особистісні властивості збережені, відхилення не виходять за межі норми

II група

підвищена збудливість, гіперактивність, схильність до підвищеного фону настрою, некритичне ставлення до мовленнєвої вади

III група

підвищена загальмованість, зниження активності, критичне ставлення до свого дефекту, виражені переживання з цього приводу; невпевненість, замкненість, сором'язливість

Сенсорна алалія (Ю. Г. Дем'янов)

невротичний тип розвитку особистості - замкненість, негативізм, емоційне напруження; плаксивість, образливість, підвищена чутливість, невпевненість, вибірковість контактів

Розлади мовлення первинного характеру

Моторна алалія

(Ю. Ф. Гаркуша, В. В. Коржавіна)

Особливості ставлення до дорослих

- емоційно **чутливі** діти, яких характеризує яскраво виражена орієнтація на дорослого, впевненість у любові батьків, педагогів. Адекватно оцінюють ставлення до себе дорослих, проте дуже чутливі до змін у поведінці дорослого відносно себе, що призводить до емоційних переживань;
 - емоційно **не чутливі** діти, для яких характерна негативна установка на педагогічний вплив дорослого. Ці дошкільники часто порушують порядок, дисципліну, не дотримуються встановлених норм. Батьки скаржаться на їх поведінку. Засвоївши по відношенню до себе осудливе ставлення, діти реагують на це байдужістю чи негативізмом;
 - діти **з нейтральним ставленням** до дорослих та їх вимог, які практично не проявляють активності та ініціативи у спілкуванні з дорослими (за винятком матері), грають пасивну роль у житті групи ДНЗ. Зовні вони майже не виражають особистих переживань, що свідчить про відсутність у них досвіду зовнішнього вираження емоцій.

ОСОБЛИВОСТІ ОСОБИСТОСТІ ТА ЕМОЦІЙНОЇ СФЕРИ ДІТЕЙ ІЗ МІН І ТРП

Мелодико-інтонаційні (МІН) та темпо-ритмічні порушення (ТРП)

Афонія

відчуття
неповноцінності,
особистісні риси
замкнутості,
неврівноваженості,
неконтактності,
вередливості

Тахілалія

домінування
процесів збудження,
запальності,
рухового
занепокоєння,
поверховості емоцій

Брадилалія

перевага гальмівних
процесів;
роздратованість,
втомлюваність,
загальна слабкість
на фоні порушення
вегетативних
функцій; афективна
лабільність
поєднується із
загальним
гіпотимічним чи
дистимічним
відтінками настрою

Заїкання

часто відсутність конкретних причин
його виникнення провокує гостре
емоційне реагування на свій дефект;
пригніченість, апатія, тривожність,
опасіння, страх, напруження

Полтерн, баттаризм

недостатнє усвідомлення вад мовлення

Розлади мовлення первинного характеру

ОСОБЛИВОСТІ ОСОБИСТОСТІ ДІТЕЙ ІЗ ЗАЇКАННЯМ

Заїкання прямо пропорційно силі емоції (F. Brook). Під впливом гніву, радості воно може посилюватися чи зовсім зникати (І. О. Сікорський).

Підвищена чутливість, помисливість (рос. мнительность), агресивність, емоційна надчутливість, сором'язливість, пасивні захисні реакції, прагнення до самотності

вроджені

*набуті
заїкання*

внаслідок

страх, тривога, тривожне очікування, нав'язливі

Сутністю заїкання ("психоневрозу") є боязливі відчуття, уявлення, нав'язливі ідеї, фобії та повний комплекс гнітючих емоційних переживань перед небезпеками у минулому, теперішньому та майбутньому (Г. Д. Неткачев).

Коли заїкуватий вперше зверне увагу на своє неправильне мовлення, цей період може вважатися критичним у розвитку заїкання: лише зараз починається страх мовлення, що робить пацієнта асоціальним і змушує усамітнюватися (Т. Гепфнер).

Види особистісних реакцій заїкуватих 6 років

Види особистісних реакцій	Досліджувані	
	без заїкання	із заїканням
<i>Негативізм</i>		
Прихована агресія	18	21,64
Відкрита агресія	23	22,13
<i>Обговорення ситуації</i>		
З посиленням її значущості	4,82	5,12
Прийняття конфлікту	19,5	17,51
Заперечення конфлікту	10,17	8,7
Вид реакції „запитання”	4,0	4,35
<i>Визнання власної провини</i>	8,39	10,0
<i>Прагнення розв’язати конфлікт</i>		
Власними зусиллями	4,98	4,4
За допомогою інших	1,95	1,93
<i>Пошук причини конфлікту в обставинах</i>	3,9	5,6
<i>Заперечення власної провини</i>	1,29	0,6

Ступені фіксованості на своєму мовленнєвому дефекті дітей із МІН та ТРП

(Л. Є. Гончарук, С. С. Ляпідевський, О. С. Орлова, О. С. Павлова, В. І. Селіверстов)

нульовий

не помічають
дефектів
мовлення; охоче
вступають у
контакт з
ровесниками та
дорослими,
знайомими та
незнайомими;
відсутні
елементи
сором'язливості
за власне
неправильне
мовлення

помірний

неприємні
переживання,
приховують їх,
компенсують
мовленнєві
вади за
допомогою
вивертів

виражений

постійна нав'язлива фіксація
на своєму мовленнєвому
порушенні; підвищена
концентрація уваги на
власних мовленнєвих
невдачах, глибоке та тривале
переживання їх;
підпорядкування всього життя
негативним емоційним
переживанням;
самоприпинення, фобії;
дисгармонійний розвиток
особистості - почуття
соціальної неповноцінності,
постійно знижений фон
настрою, ситуаційна
логофобія

Заїкання

Емоційне ставлення до дефекту

байдуже

помірно-
стримане

безнадійно-відчайдушн

Варіанти вольових зусиль у подоланні дефекту

відсутність

наявніст
ь

переростання їх у нав'язливі стани та дії

Динаміка розвитку логофобічного синдрому (Ю. Л. Фрейдін)

I етап фобія проявляється

при
↓
безпосередньому
контакті з
патогенним чи
умовно-патогенним
фактором;
афективні
порушення у вигляді
короточасних і
стертих гіпотімій;
незадоволення

II етап

фобія виникає при
очікуванні контакту з
патогенною
ситуацією;
субдепресивна
симптоматика у
вигляді стійкої
гіпотимії,
мовленнєвої
неповноцінності

III етап

фобія виникає під впливом
нав'язливих уявлень про
можливе зіткнення з
психотравмуючою ситуацією;
емоційна пригніченість,
відчай, психічна
виснажуваність, напруження,
роздратування

Ефективність логопедичної роботи та особливості особистості заїкуватих

(Т. А. Болдирьова, В. Ю. Ванієва)

I група (60-70%) - з притаманною відособлено-споглядальною особистісною позицією, схильністю до роздумів, що домінують над почуттями і діючою активністю. Їм притаманні самокритичність, підвищене відчуття провини, невпевненість, тривожність, нерішучість, надчутливість, хвороблива фіксація на дефекті, що утруднює логопедичну роботу.

II група (20-30%) - спостерігається прагнення до самостійності, незалежність, емоційна нестійкість, які поєднуються зі зниженням самокритичності та самоконтролю. Труднощі поведінки та спілкування часто не пов'язані із заїканням.

III група (10%) - логопедична робота сприймається як своєрідний клуб для спілкування, вправлення в самостійності та мовленнєвій активності.

Психологічна модель фіксованості заїкуватих дітей на своєму дефекті

Відчуття. Виниклі у дитини мовленнєві запинання судомного чи несудомного характеру першочергово стають об'єктом її відчуття як первинного пізнавального процесу, через який людина отримує інформацію від зовнішнього чи внутрішнього середовища. Мовленнєві запинання відображаються мозком дитини у вигляді кінестетичного, тактильного чи слухового образу.

Сприймання. Вибірковість сприймання визначається усвідомленою увагою заїкуватої дитини до своїх мовленнєвих запинань, що періодично виникають у мовленні. Саме мовленнєві запинання - предмет першочергового сприймання: вони відрізняють її мовлення від ровесників і оточуючих людей; проявляються у результаті якихось прикрих перешкод і утруднень; виникають для дитини раптово, незрозуміло, з якої причини; є предметом уваги оточуючих; не зникають самостійно та відразу не виправляються.

У поняття **цілісності** сприймання заїкуватими має бути включена сукупність кінестетичних, тактильних, слухових, зорових відчуттів цих

і усвідомлення, що вони проявляються у певних випадках мовленнєвої діяльності (на початку фраз, на певних звуках чи сполученні звуків) і в певних умовах (у різній обстановці, з різними людьми, у різній діяльності).

Уявлення. У заїкуватих уявлення про своє неправильне мовлення можуть бути пов'язані як власне з дефектним мовленням (труднощами його породження, частотою і формою вираження мовленнєвих запинань, їх залежністю від видів мовленнєвої діяльності чи оточуючих умов), так і з наслідками цього дефектного мовлення (особливим ставленням оточуючих, ставленням до оточуючих, самооцінкою).

Мислення. Пов'язує у заїкуватих окремі відчуття та узагальнене сприймання мовленнєвих запинань, формує уявлення та поняття про своє дефектне мовлення, про особливості його проявів. **Узагальненість мислення** дозволяє заїкуватим переробляти численні дані з різних джерел і отримувати інформацію у вигляді стислої, згорнутої форми про найсуттєвішу з них.

Опосередкованість мислення дозволяє виявити та зрозуміти те, що стає доступним свідомості лише завдяки непрямим ознакам без безпосереднього впливу на органи чуттів людини. Це відбувається завдяки утворенню понять, кожне з яких виражається словом чи кількома словами:

Я говорю неправильно. Мені важко говорити з окремими людьми. Я не така, як усі. Я не можу сама подолати виниклі труднощі. Спроби подолати лише посилюють їх.

Пам'ять. Збереження в пам'яті уявлень про свої мовленнєві запинання (м. з.) та про все те, що пов'язано з ними, відображає вибіркковість пам'яті як її властивості та результат активності свідомості, як своєрідної установки на свій дефект. У заїкуватих можуть зберігатися в пам'яті уявлення: а) про м. з. як фактори неправильного (не такого, як у всіх) мовлення, які по-різному проявляються у різних умовах і в різних видах мовленнєвої діяльності (образна пам'ять); б) про м. з., які заважають вільному мовленнєвому процесу та не піддаються самостійному подоланню і, навпаки, посилюються при спробах їх подолати (оперативна пам'ять); в) про свої переживання, що пов'язані з невдалими спробами подолання м. з., із образливим ставленням до дефектного мовлення з боку оточуючих, із відчуттям власної неповноцінності (емоційна пам'ять). Стан яскравого переживання сприяє найміцнішому запам'ятовуванню.

Уявлення про свої м. з. та все, що пов'язано з ними, закарбовуються у заїкуватих переважно у мимовільній пам'яті. По мірі збільшення потреб і зусиль у подоланні своїх м. з. зростає роль довільної пам'яті, що дозволяє заїкуватим запам'ятовувати та використовувати у своїй мовленнєвій діяльності допоміжні звукосполучення, слова, дії, що полегшують чи приховують дефект - мовленнєві емболи чи рухові виверти.

Уява. Несприятливий досвід минулого породжує у заїкуватих не лише певні уявлення та поняття про своє дефектне мовлення, про самих себе як носіїв цього дефекту, але й формує образи майбутніх мовленнєвих ситуацій, передбачення своїх мовленнєвих запинань, очікування їх у певних ситуаціях чи видах мовленнєвої діяльності. Передбачення, очікування **пароксизмів** заїкання - симптом, притаманний саме заїкуватим, що працює за механізмом самонавіювання.

Уява тісно пов'язана з емоціями. У відповідності з переживаннями заїкуватих від їх дефектного мовлення в їх уяві можуть малюватися похмурі картини майбутнього, чи, навпаки, малюючи в своїй уяві картинки майбутніх мовленнєвих труднощів, заїкуватий може викликати у себе тяжкі негативні емоції.

Передбачення та очікування пароксизмів заїкання у сукупності з негативними емоціями створює напружене, тривожне очікування, сприяє виникненню мимовільної уяви різноманітних картин важкого мовлення та неприємних мовленнєвих ситуацій. Поглиблення цього процесу веде від простого передбачення мовленнєвих запинань до тривожного очікування, боягузтва, а згодом і до нав'язливих страхів мовлення (логофобії).

Емоції. Почуття. Заїкання (як ніяке інше порушення) викликає особливо гостре реагування індивідууму на свій дефект. Окрім мовленнєвих труднощів, заїкуватий не відчуває жодних фізичних чи інтелектуальних вад. Інтереси, потреби і різноманітні здібності заїкуватих дітей анітрохи не нижчі, ніж у їх ровесників. І в той же час самотійні спроби подолати свої мовленнєві труднощі призводять, як правило, не до полегшення, а до ще більших утруднень і переживань. Переживання, як форма вираження емоцій і почуттів, пов'язується у заїкуватих із наявністю мовленнєвого дефекту, труднощами у мовленнєвому процесі, з образливим ставленням і з боку оточуючих, і з незадоволенням собою, своїм мовленням, вчинками. Стани незадоволення, пригніченості, апатії, тривожності, побоювань, страху, напруження, гніву, радикальної зміни настрою та ін.

Увага. Як психологічний фактор відіграє і в освіті, і розвитку феномена фіксованості заїкуватих на своєму дефекті, тобто вона посилює, погіршує та трансформує відображення наявного дефекту мовлення у психічних процесах, станах, властивостях і поведінці заїкуватих.

Таким чином, фіксованість на своєму дефекті можна вважати тим головним фактором, який визначає характер і складність психологічних особливостей заїкуватих, і тим самим, є складовою складної структури цього мовленнєвого розладу.

ВИСНОВКИ:

1. Зі стажем заїкання у дітей ступінь їх фіксованості на дефекті має тенденцію до ускладнення.
2. У заїкуватих дошкільників збільшення ступеня фіксації на своєму дефекті знаходиться у певному зв'язку з наявністю іншого мовленнєвого порушення.
3. Ступінь фіксованості на своєму дефекті у заїкуватих має певний зв'язок із ускладненням характеру моторних порушень (зростання від клонічних до тонічних мовленнєвих судом).
4. Позитивні результати логопедичної роботи із заїкуватими закономірно знаходяться в оберненій залежності від складності їх фіксованості на своєму дефекті (чим більше фіксованість, тим нижче результат). Саме різний ступінь цієї фіксованості визначає насамперед різні результати логопедичної роботи.
5. Ступінь тяжкості заїкання у дітей адекватна ступеню їх фіксованості на своєму дефекті, що має важливе прогностичне значення для корекційної роботи в кожному окремому випадку заїкання.

ОСОБЛИВОСТІ ДІТЕЙ ІЗ МОВЛЕННЄВИМИ ПОРУШЕННЯМИ ЗА СТИЛЕМ ПОВЕДІНКИ

- **1 група** (24%) - діти, які володіють сильним, врівноваженим і рухливим типом нервової діяльності. Вони швидко засвоюють новий матеріал, гарно орієнтуються у незнайомих умовах, легко вступають у контакт із оточуючими, здатні до ціленаправленої поведінки, досить життєлюбні. Їх проблеми пов'язані із недостатнім сприйманням партнера, а також із тим, що діяльність, до якої вони втратили інтерес, здається їм заважкою. У них недостатньо розвинена самокритичність, здатність бачити та визнавати свої вади та невдачі.

- **2 група** (44%) - відрізняються стійкістю поведінки, підвищеною схильністю до нормативності, виконанням повторюваних дій. Тому вони можуть отримувати заохочення, але в деяких випадках викликати певне невдоволення педагогів своєю педантичністю та надмірною неквапливістю.

- **3 група** (11%) - провідна риса - сором'язливість. Вони чутливі, легко ранимі, у них очі "на мокрому місці". Їм важко прийняти рішення, запитати про щось, зробити вибір. Такі діти гостро реагують на критику, зауваження на свою адресу, співчують іншим дітям і дорослим, їм завжди когось дуже шкода.

- **4 група** (21%) - дітей характеризує вибуховість, імпульсивність, підвищена реактивність, образливість. Вони надмірно активні, рухливі, їм важко всидіти на місці, дотримуватися правил гри, виконання одноманітної роботи викликає у них значні утруднення. Участь у діяльності найчастіше є важливішою, ніж результат.

Розлади мовлення первинного характеру

ОСОБЛИВОСТІ ПОВЕДІНКИ

ЗАЇКУВАТИХ ДІТЕЙ В ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД СТАТІ ПОРІВНЯНО З НОРМОЮ

Заїкуваті хлопчики більш агресивні, ніж їх ровесники без заїкання. Їх недружнє ставлення до учасника конфлікту виражається у формі відкритої агресії неадекватно ситуації. У той же час вони відповідно ситуації відчують провину та адекватно поведуть себе у реакціях заперечення своєї провини у конфлікті.

Заїкуваті дівчатка у таких основних особистісних характеристиках, як агресивність, негативізм, адекватність прояву відкритої та прихованої агресії, провину та самотійність, не відрізняються від ровесниць із нормальним мовленням.

Заїкуваті хлопчики порівняно із заїкуватими дівчатками більш агресивні та неадекватні у проявах відкритої агресії, але вони ж більш самотійні у розв'язанні складної ситуації та більш адекватні у проявах почуття провини.

ОСОБЛИВОСТІ ПОВЕДІНКИ ДІТЕЙ ІЗ ДИСЛЕКСІЄЮ

(за даними досліджень М. Рудінеско, М. Трела, Ж. Обрі, В. Хальгрен та ін.)

Первинні афективні порушення

порушення

фактор, що викликає дислексію

Типи афективних порушень (Ж. Обрі)

активні ↓ негативні
реакції
вступ до школи - зміна
середовища, конфлікти
з дітьми, строгість
учителя

афективна незрілість

діти інфантильні,
погано переносять
зміну оточення, не
вступають у контакт з
ровесниками;
тримаються ізольовано

Вторинні афективні порушення

результат невдач при навчанні
дітей читанню - агресивність і
недисциплінованість

пасивні реакції

протесту

пасивні, в'ялі діти;
потрібно постійно
примушувати щось
робити; часто
виконують завдання
лише під страхом
покарання

Типи афективних реакцій (М. Рудінеско, М. Трела)

негативні реакції,
що супроводжуються
гнівом, страхом,
агресією.

відчуття
тривоги, страху,
невпевненості

відчуття
неповноціннос
ті

ОСОБЛИВОСТІ ПОВЕДІНКИ ДІТЕЙ ІЗ УСКЛАДНЕНИМ ВАРІАНТОМ ЗНМ

(О. М. Мастюкова)

гіпердинамічний

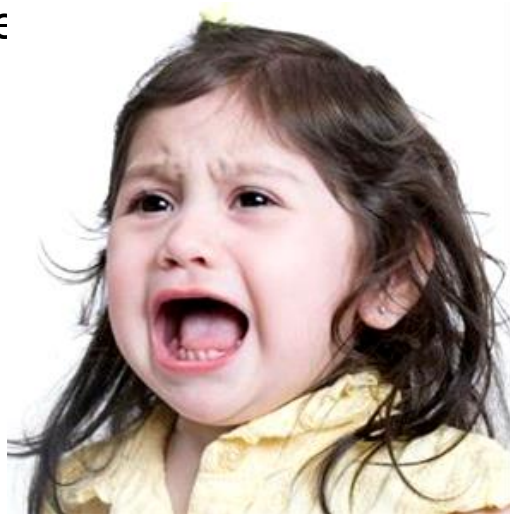

СИНДРОМ

гіподинамічний

↓
надмірна розгальмованість поведінки; діти імпульсивні, важко передбачити, що вони здатні зробити наступної хвилини; не пам'ятають образ, не тримають зла, хоча часто конфліктують з ровесниками, проте ми

слабка стимуляція активності головного мозку внаслідок пошкодження підкіркових структур; ознакою є слабкі, в'ялі, гіпотонічні м'язи, тому дитина малорухлива, часто має надлишкову вагу, незграбна, з недостатньо координованими рухами; руки рухаються ніби самі по собі, а під час ходіння нерухомо звисають уздовж тулуба, здається, ніби вони заважають дитині; діти уникають гри з ровесниками, що обумовлено незграбністю, неповороткістю; "сплять на ходу", їх важко зацікавити, спонукати щось робити, мисленнєві процеси сповільнені, їм важко вивчити вірш, запам'ятати казку

ОСОБЛИВОСТІ ПОВЕДІНКИ ДІТЕЙ ІЗ АУТИЗМОМ

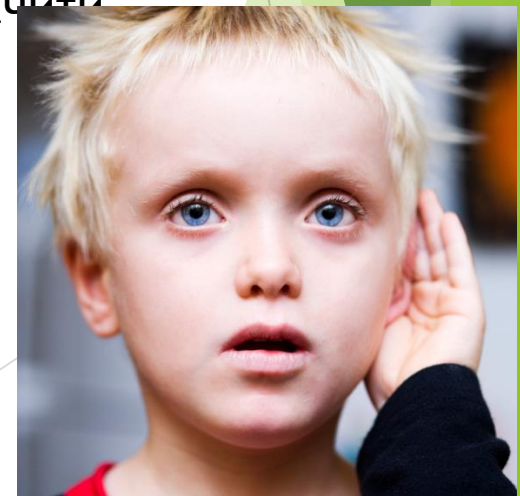
I група
діти відчужені зовнішнього світу; дитина рухається від одного об'єкта до іншого, ніби не помічаючи дорослого, не чуючи та не розуміючи зверненого до них мовлення; використання нечленороздільних звуків, особливо в період сильної тривоги; погано засвоюють часові, просторові поняття, недостатньо відчують психологічні межі щодо себе та інших людей; не розуміють, чого хочуть; злиття з

(О. С. Нікольська)
II група
всі хочуть спробувати на смак, понюхати, постукати, пошелестіти, порвати; стереотипні рухи, звуки; тривога усвідомлена - прагнуть безпеки; відчуження інших

III група
відсутність контакту; односторонні балакучість, тривалі монологи, незчленовані блоки інформації; труднощі в її афективній і ментальній переробці; відсутня потреба почути коментар, побачити реакцію дорослого

IV група
пасивність, уповільненість; тривога і страхи без усвідомлення причин; стереотипія; дивляться в очі

Розлади
мовлення
вторинного характеру

ОСОБЛИВОСТІ ОСОБИСТОСТІ ТА ЕМОЦІЙНОЇ СФЕРИ ОСІБ ІЗ РОЗЛАДАМИ МОВЛЕННЯ ВТОРИННОГО ХАРАКТЕРУ

Мовлення в стані емоційного напруження

Загальна характеристика: гучність мовлення може підвищитися чи знизитися; можливий злам голосу; прискорення чи уповільнення темпу мовлення; вимова може стати більш чіткою; майже на 50% збільшується кількість пауз хезитації (сумнівів); мовлення може перериватися зітханнями; фрази стають уривчастими і не завершеними.

Лексика: спрощується; використовуються переважно іменники та дієслова, коротші слова, які найчастіше зустрічаються в мовленні; з'являються слова-паразити, неологізми, парафазії (помилкове вживання), слова зі значенням семантичної невизначеності (зажди, ніхто, ніщо, всі).

Граматика: речення набувають телеграфного стилю, виникають повтори, двозначні фрази.

Мовлення при неврозах

Істерія: актуалізація в мовленні тривоги втрати; тривоги за інших людей – притаманне жінкам, актуалізація тривоги соціального несхвалення і поведінкових аспектів комунікації (висловлювання про уникнення контактів) – притаманне чоловікам

Неврастенія: переважанні в мовленні агресії. **Невроз нав'язливих станів:** низькі показники зв'язності мовлення

Мовлення при акцентуаціях і психопатіях

Паранойяльна психопатія (маячня): пише слова з прописних букв; використовує пасивні конструкції для вираження своїх уявлень і почуттів; часто говорить про себе; для синтаксису притаманне деяке порушення зв'язності. Люди такого типу пишуть "світлі" тексти.

Епілемтоїдність: заниженість стилю, в'язкість мовлення, слова зі зменшувально-пестливими суфіксами. Люди такого типу пишуть "темні" тексти.

Депресія: відмова від мовлення (мутизм). Люди такого типу пишуть "сумні" тексти.

Маніакальність (збудження): логорея, надмірно гучне мовлення, спів, багато римованих слів, асоціацій за співзвучністю. Люди такого типу пишуть "веселі" тексти.

Істероїдність: брехливість, переказ чужого мовлення, вживання слів на позначення емоцій, кольорів, тілесних рухів. Люди такого типу пишуть "красиві" тексти.

Шизофренія: абстрактність, псевдонаукова, не орієнтована на співрозмовника; фонетично одноманітна, ехолоалічна; вербігерації (безглузді повторення одного й того ж слова). Люди такого типу пишуть "складні" тексти.

Діти із дитячим церебральним паралічем

За даними Е. С. Калижнюк, І. І. Мамайчук, О. М. Мастюкової та ін., діти з ДЦП емоційно нестійкі, тривожні, схильні до страхів. Ці страхи, нерідко без певного змісту, зазвичай супроводжуються вираженими вегетативними розладами. У стані страху посилюються провідні симптоми ДЦП – спастика, гіперкінези, атаксія. У багатьох дітей виражений страх самотності, пересування, висоти, хвороби, смерті. Страхи супроводжуються криком, плачем, тремтінням кінцівок. Ці страхи з труднощами піддаються корекційному впливу і мають тенденцію до зменшення з віком.

Такі діти не здатні до адекватної оцінки своїх вчинків і поведінки оточуючих, вони відчують утруднення при встановленні контакту з ровесниками. Для дітей характерна прив'язаність до рідних, особливо матері, звичка звертатися за допомогою навіть без певної потреби, залежність від оточуючих. Їм властива пасивність, відсутність ініціативи, слабкість комунікативної мотивації.

РОЗВИТОК ВОЛІ У ДОШКІЛЬНИКІВ ЗА УМОВ НОРМАЛЬНОГО ОНТОГЕНЕЗУ

- довольність набуває генералізованого характеру, поширюючись на всі сфери психіки та особистість дитини;

- внутрішнє мовлення дитини стає засобом оволодіння нею своєю поведінкою через самоінструкції та самонакази;
- під впливом дорослого формується планування та самоконтроль, як засоби здійснення цілеспрямованої діяльності.

ВОЛЯ

- мовлення виступає важливим засобом формування волі дошкільника;
- завданнями розвитку волі виступають формування цілеспрямованості, усвідомленості, опосередкованості дій дитини;
- у розвитку цілеспрямованості зусилля слід спрямовувати на формування здатності виконувати інструкції дорослого і на розвиток самостійної постановки цілей та їх досягнення

СИСТЕМА МОТИВАЦІЇ, ПІДПОРЯДКУВАННЯ МОТИВІВ

- розвивається здатність до **вольового зусилля**, необхідного для стримування афектів, подолання труднощів на шляху до мети, підпорядкування мотивів;
- система мотивації включає такі **види мотивів**, як пізнавальні, соціальні, комунікативні, етичні (внутрішні поведінка дошкільника будується на основі моральні інстанції);
- співвідношення між **мотивом і ціллю** - дитина реалізує мотив через досягнення цілі;
- складається система мотивації на основі **підпорядкування особистих мотивів суспільним**;
- виникає здатність емоційно переживати свій мотив до моменту його здійснення - "**переміщення афекту на початок дії**";

МОТИВ І МОТИВАЦІЯ

Мотивація завжди є **мотивація особистості**, яка надає їй форму та керує нею; навіть у тих випадках, коли людина не здатна контролювати свою мотивацію, причину цього ми знаходимо в особистості.

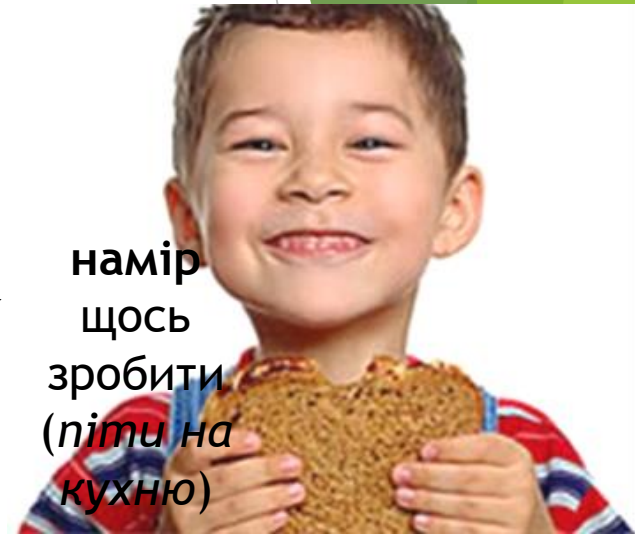
(Д. О. Леонтьєв)

потреба
(хочу їсти)

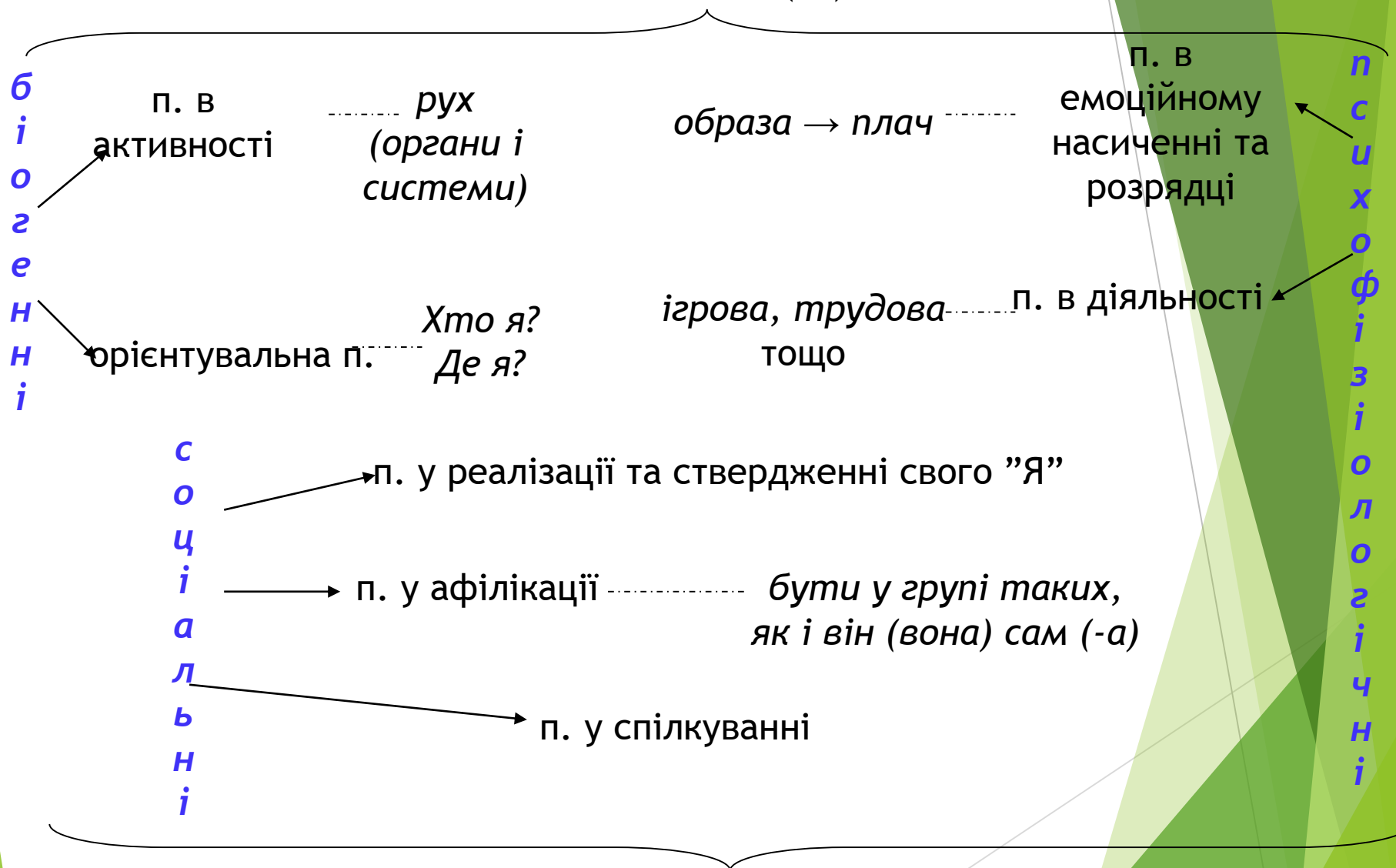
МОТИВ

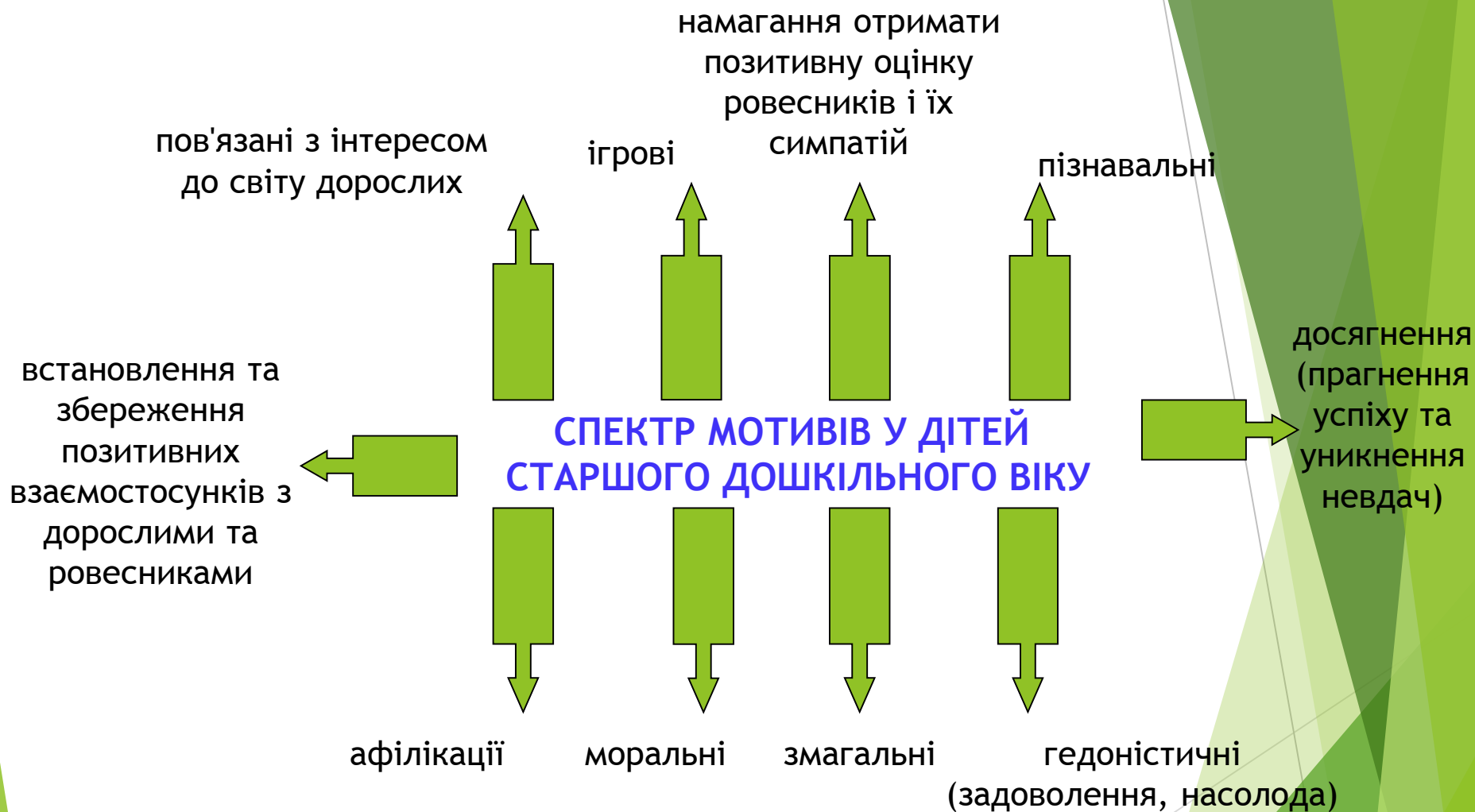
намір
щось
зробити
(іти на
кухню)

Саме мотивація визначає активність особистості, в тому числі й мовленнєву (О. О. Леонтьєв, М. Р. Львов)

ПОТРЕБИ (П.)

МОВЛЕННЄВА ДІЯЛЬНІСТЬ ДИТИНИ

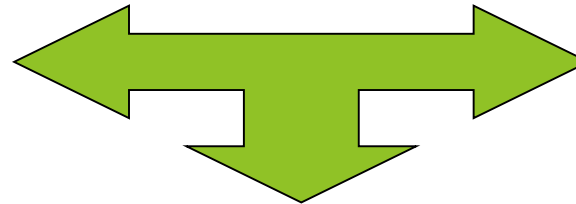

ДІТИ З МОВЛЕННЄВИМИ ПОРУШЕННЯМИ

прагнуть до
виправлення
мовленнєвих вад

уникають ігор-
занять

пасивні у
подоланні
дефектів мовлення

Різні назви потреби у спілкуванні осіб із вадами мовлення

У 1951 р. **Р.Є. Левіною** вперше виділена група дітей із "первинною неповноцінністю" у сфері мотиваційних процесів, яка визначає особливість не лише мовленнєвих порушень, а й пізнавальних можливостей дітей. Дитина, "навіть володіючи підготовленістю предметного сприймання та повноцінним фонематичним сприйманням, щоб оволодіти мовленням, потребує достатньої мотиваційної спрямованості, що формує пізнавальну активність дитини".

зниження
мотивації
мовленнєвої
діяльності

Відхилення афективно-вольової сфери

порушення
регуляторних
процесів

МОТИВАЦІЯ СПІЛКУВАННЯ

Мотив афілікації

В нормі актуалізується та задовольняється лише у спілкуванні з людьми. Зазвичай з'являється як прагнення людини налагодити гарні, емоційно позитивні взаєностосунки з оточуючими.

У зв'язку з порушенням мовлення у дітей мотив афілікації замінюється мотивом відкидання, що проявляється у дошкільника у вигляді страху бути не прийнятим, зацькованим значущими людьми. Це призводить до невпевненості, скутості, дискомфорту, напруження.

Низька мотивація спілкування, тобто несформованість цілей діяльності спілкування чи порушення їх ієрархії, може обумовлювати недостатність або нерівномірність формування мовленнєво-мисленнєвої діяльності.

Б. Текстмаєр пропонує розрізняти фундаментальні та загальні цілі спілкування. **Загальні цілі спілкування** - повідомлення, прохання, спонукання до дії, отримання інформації; **фундаментальні** - з'ясування послідовності виконання того чи іншого завдання.

”Наявність чи провал ідентифікації”

Потреба говорити: ”Щоб дитина захотіла говорити, вона має ідентифікувати себе з мовцем - суб'єктом, який говорить і любить її. У ролі мовця найчастіше виступають батьки (батько чи мати). Якщо ж вони зайняті, малюк буде ідентифікувати себе з нянею чи годувальницею, які повністю задовольняють його потреби”.

М. F. Berry, J. Eisenson **Сварки батьків:** ”Ці люди розмовляють і постійно нещасливі. Якщо я не буду говорити, принаймні робити це з дорослими, то, можливо, я буду позбавлений біди”.

Потреба говорити: ”Діти, чиї потреби та бажання не приймаються, отримують дуже слабе підкріплення до використання мови та слухання найкращих зразків мовлення... Фундаментальний принцип навчання мовлення - давати дитині слова та речення, які відповідають власним інтересам і потребам дитини... Важливо також, щоб намагання самої дитини спілкуватися визнавалися та підкріплювалися”.

R. Culatto, B. Culatto

ОСОБЛИВОСТІ МОТИВАЦІЇ ДІТЕЙ ІЗ ДИСГРАФІЄЮ (О. М. Російська)

Дисграфія є віддаленим проявом порушення усного мовлення на письмі (Р. Є. Левіна)

Мотивом писемно-мовленнєвої діяльності є потреба в передачі почуттів, думок, переживань людини, з якою контакт засобом усного мовлення є неможливим.

Завдання для 4 класу: Уявіть, що Дід Мороз отримає (не отримає) ваші листи і приїде (не приїде) до вас на свято. Опишіть свої почуття. Як пройде свято Нового року?

Підготовчий період

відмова - 1,9%, зазвичай - 21,2% випадків;
"відсування" письма - 48,1%,
"відхід від діяльності" (не чують інструкції) - 7,7%

Період власне письма

нейтральний тип активності - 67%,
творче ставлення - 9,6%,
уникнення неприємностей - 23,1%

Період пост- письма

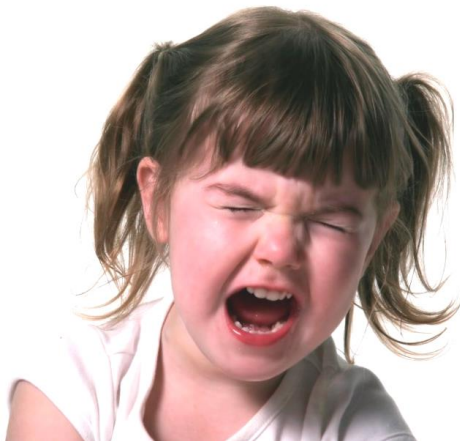
вихід за межі конкретного завдання - 5,8%,
перевірка роботи читанням - 18,3%,
безпосереднє письмо - 94,2%

Недостатньо сформований рівень мотивації писемно-мовленнєвої діяльності поряд з особливостями мовленнєвого та психічного розвитку учнів із дисграфією є одним із факторів, що визначає зниження результатів логопедичного впливу.

ДІТИ З ТЯЖКИМИ ЗАХВОРЮВАННЯМИ ГОРТАНІ (О. С. Алмазова)

I група

фізично ослаблені,
агресивні,
плаксиві;
безнадійне
ставлення, воля до
відновлення голосу
відсутня; контакт
поверховий,
зовнішній

II група

байдужі, відсутнє
прагнення
відновити голос,
некритичні; в
контакт вступають
легко; настрої
батьорий

III група

терплячі,
врівноважені,
контактні,
дисципліновані,
критичні до свого
дефекту, бажання
відновити свій
голос

ДІТИ З МОТОРНОЮ АЛАЛІЄЮ

(Ю. Ф. Гаркуша, В. В. Коржавіна)

Мотиви вибору партнерів по спілкуванню

- діти без усвідомленого мотиву вибору, які не можуть пояснити причин свого позитивного ставлення до

- діти, котрі виокремлюють загальне позитивне ставлення до ровесника;
- діти, які, вибираючи партнера по спілкуванню, спираються на його гарну поведінку у групі;

- діти, які пояснюють свій вибір інтересом до сумісної діяльності, чи такі, котрі виокремлюють ті позитивні якості ровесників, які проявляються у сумісній діяльності

ДІТИ З МОТОРНОЮ АЛАЛІЄЮ

(В. К. Воробйова)

поведінковий

негативізм

мовленнєвий

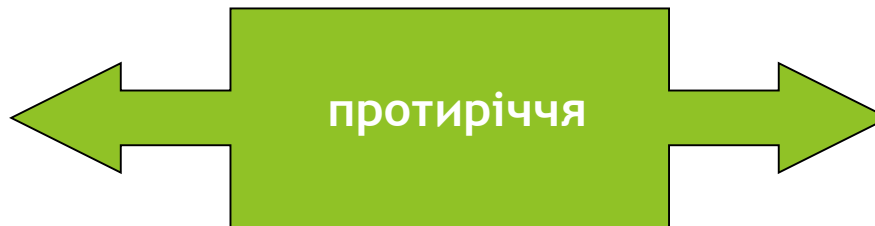
відмова від вербальних і
невербальних видів спілкування
з дорослими та ровесниками

відмова від мовленнєвих форм
спілкування при збереженості
спілкування на рівні паралінгвістичних
засобів (жестів, міміки, інтонації, пози)

ОСОБИ З АФАЗІЄЮ

(Ж. М. Глозман)

стійка мотивація

страх мовлення

ЗАЇКУВАТИ

(Ю. Б. Некрасова)

МОТИВАЦІЯ З ВИПРАВЛЕННЯ МОВЛЕННЕВОГО ДЕФЕКТУ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ІЗ ЗНМ (С. М. Валявко)

Слабка мотивація

переважання мотиву уникнення невдачі, слабка мотивація до навчання; труднощі у взаємодії з оточуючими; мовленнєва комунікація не є особистісно значущою; емоційний статус дітей цієї групи нестабільний; властивий особливий паттерн поведінки - уникнення; вибірковість спілкування - 61,2%, мовленнєвий негативізм - 54%, мутизм - 4,5%

домінування мотиву досягнення та редукування (зменшення) мотиву уникнення невдачі; сильна мотивація до навчання; прагнуть до взаємодії з дорослими і ровесниками; особистісно зацікавлені в процесі корекції мовлення та її результаті, що забезпечує успішність логопедичного впливу

Достатня мотивація

Достатня мотивація

ЗНМ

Слабка мотивація

діти знають, чому вони відвідують логопедичну групу, усвідомлюють свій дефект, проте їх переживання у зв'язку з цим проявляються недостатньо, так само як тривожність і напруження; діти з симпатією ставляться до логопеда, відчують потребу в логопедичних іграх-заняттях, самі просяться на ігри-заняття, неохоче йдуть після їх завершення; свідомо контролюють свою звуковимову, нагадують батькам про необхідність виконання домашніх завдань; стійкий інтерес до навчання; вони отримують від нього задоволення; посидючість, відповідальність, дисциплінованість; просять допомогти; адекватні реакції на схвалення чи критику

діти мало усвідомлюють свій дефект; логопедична робота є незрозумілою, іноді небезпечною; тривога, різні страхи (особливо нового); мовленнєва комунікація не є особистісно значущою; вибір легших завдань; низький пізнавальний інтерес, фізична та розумова працездатність; бажання займатися виникає або в кінці гри-заняття (21,2%) або в середині (45,5%);

ля
трьох мі

МОТИВАЦІЯ ДО ЛОГОПЕДИЧНИХ ІГОР-ЗАНЯТЬ

Ініціативність у виконанні артикуляційних вправ

Ця качка сама підходить до дзеркала та виконує вправи для язичка

100% - сильна мотивація, слабка - 20%

Ця качка виконує вправи для язика лише тоді, коли мама каже їй: "Давай позаймаємося"

Ініціативність у бажанні говорити так само, як і інші мовці

*Це гусеня хоче навчитися
шипіти, як інші гуси*

26,7% - слабка мотивація

*Це гусеня хоче шипіти по-
своєму*

Значущість та інтерес мовлення і правильності звуковимови оточуючих

Цей коала уважно слухає, як вимовляють звуки інші, виправляє їх помилки у вимові

100 % - сильна мотивація, 30% - слабка

Цей коала не слухає, як вимовляють звуки інші, він грається

Ініціативність у ідентифікації з іншими мовцями

*Цій вівці подобаються вправи
для язика, вона готова
повторювати їх ще і ще*

96,7 % - сильна мотивація, 70% -
слабка

*Цій вівці деякі вправи не
подобаються, тому їй не
хочеться їх повторювати*

Успішність методів і прийомів логопедичної роботи

Цей півник знає, що вправи допоможуть йому навчитися гарно кукурікати

Цей півник сумнівається, що вправи допоможуть йому навчитися гарно кукурікати

↓
3,3% - сильна мотивація, 66,7% - слабка

Необхідність ігор-занять з логопедом для виправлення мовленнєвих вад

Цьому папузці зрозуміло, що ігри-заняття з логопедом допоможуть йому правильно розмовляти

100% - сильна мотивація, 46,7% - слабка

Цей папузка сумнівається, що ігри-заняття з логопедом допоможуть йому

Відношення до найбільш соціально бажаного звуку

*Це цуценя хоче навчитися гарно
ричати*

*Цьому цуценяткові байдуже,
навчиться він ричати чи ні*

3,3% - сильна мотивація, 56,7% -
слабка

Бажаання демонструвати оточуючим поставлені звуки

Цей морж впевнений, що його будуть хвалити, коли він правильно вимовлятиме важкий звук

Цей морж сумнівається, що його будуть хвалити, коли він правильно вимовлятиме важкий звук

53,3% - слабка

Усвідомлення "говорю не так, як інші"

*Це козеня думає, що воно
говорить не так, як інші*

46,7% - сильна мотивація, 20% - слабка

*Це козеня думає, що воно
говорить так, як інші*

МОТИВАЦІЯ ДОСЯГНЕННЯ

Вибір завдань залежно від складності

Ця рибка каже: "Це легке завдання. Можна, я виконаю інше завдання, трохи складніше?"

96,7% - сильна мотивація, 43,3% - слабка

Ця рибка каже: "Це легке завдання. Дайте мені ще таке саме"

Потреба в постійних іграх-заняттях

*Цей морський коник думає:
"Слід займатися щодня, щоб
навчитися гарно говорити"*

96,7% - сильна мотивація, 43,3% -
слабка

*Цей морський коник думає:
"Можна займатися не кожен
день, все одно навчишся"*

Зіткнення з "перешкодою" (за Х. Хекхаузеном)

Цей лев каже: "У мене зараз не вийшло. Спробую ще"

Цей лев каже: "У мене зараз не вийшло. Спробую потім", - і йде

Зіткнення з "перешкодою" (за Х. Хекхаузеном)

*Ця змія думає: "Мені складно", але
намагається виконати це завдання
ще раз*

*Ця змія думає: "Мені складно" і
відмовляється виконати
завдання*

Зіткнення з "перешкодою" (за Х. Хекхаузеном)

Цей восьминіг кілька разів повторює всі рухи, які йому показують, і йде гуляти

Цей восьминіг повторює всі рухи тільки один раз і йде гуляти

Зіткнення з "перешкодою" (за Х. Хекхаузеном)

При виконанні завдання цей лось думає: "Мені складно, але я спробую ще"

73,3% - сильна мотивація, 46,6% -

При виконанні завдання цей лось думає: "Мені складно, я краще виконаю інше завдання"

Зіткнення з "перешкодою" (за Х. Хекхаузенем)

*Цей байбак (рос. сурок) впевнений,
що він впорається із
запропонованим завданням*

*Цей байбак сумнівається, що він
впорається із запропонованим
завданням*

↓
46,6% - слабка мотивація - відмова від
виконання завдання

МОТИВАЦІЯ ДО НАВЧАННЯ

Навчання чомусь новому

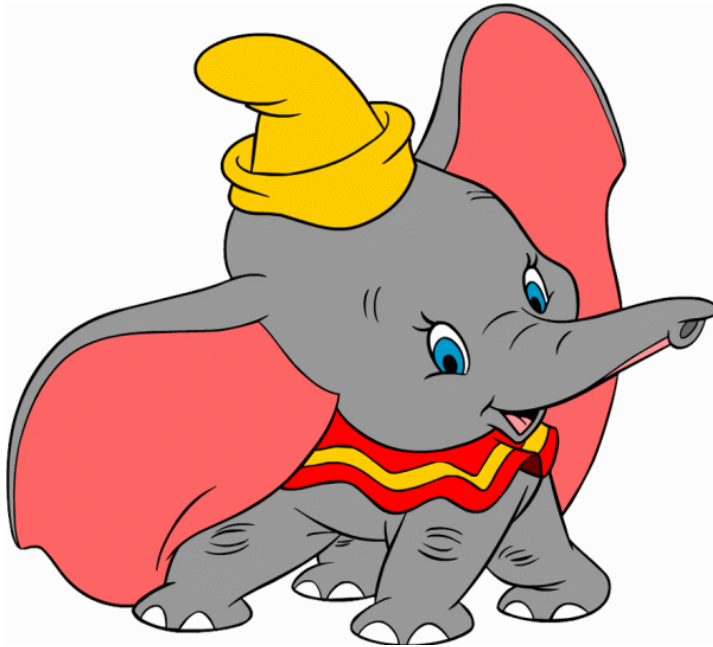
*Це лоша сьогодні хоче навчитися
чомусь новому*

86,7% - сильна мотивація, 33,3% -

*Це лоша хоче робити те, чому воно
навчилося вчора*

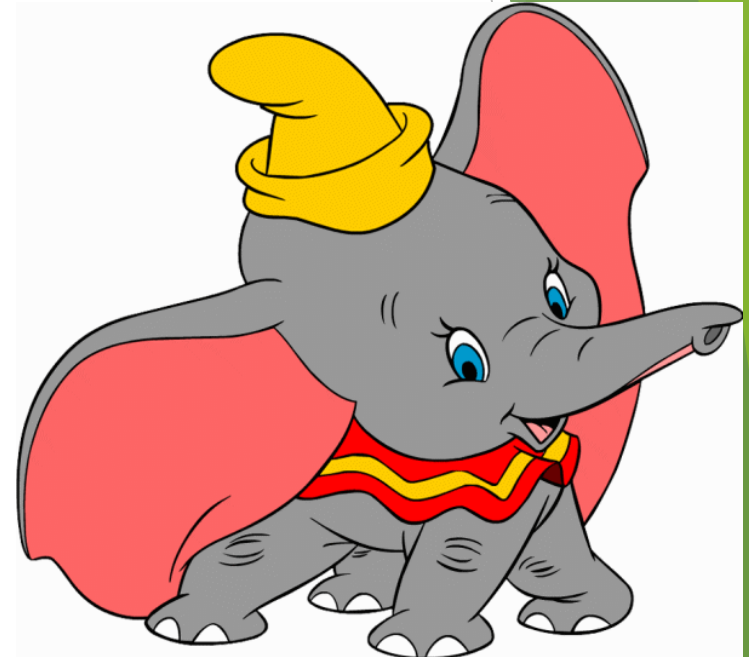
Вибір звичної діяльності

Коли починаються ігри-заняття, у цього слоненяти гарний настрій, воно хоче займатися

96,7% - сильна мотивація, 53,3% -

Коли починаються ігри-заняття, це слоненя сумує, воно хоче просто гратися

Швидкість виконання завдання

Ця черепаха намагається виконати завдання якомога правильніше

Ця черепаха намагається виконати завдання якомога швидше

33,3% - сильна мотивація, 80% - слабка

Завершення логопедичної гри-заняття

*Цей кролик засмучується, що гра-
заняття закінчилася, йому
хочеться займатися ще*

*Цей кролик радіє, що гра-заняття
закінчилася і можна просто пограти*

76,7% - слабка

Зосередження на логопедові

Це бобреня спостерігає за логопедом, який показує, як потрібно щось зробити

100% - сильна мотивація, 56,7% - слабка

Це бобреня вертиться туди-сюди, коли логопед показує, як потрібно щось зробити

Праця з метою отримання знань

*Ця куниця готова попрацювати,
щоб навчитися робити щось нове*

70% - сильна мотивація, 30% - слабка

*Ця куниця готова попрацювати,
якщо їй пообіцяють щось
смаченьке*

Інформативність про зміст гри-заняття

Цей єнот цікавиться у логопеда, що вони робитимуть на гри-занятті

26,7% - сильна мотивація, 56,7% -
слабка - внаслідок підвищеної
тривожності

Цьому єнотові байдуже, що вони робитимуть на гри-занятті

Схильність до "ризиків"

Цей голуб любить вчитися робити щось нове, нехай навіть у нього спочатку це не дуже виходить

2,5% - слабка

Цей голуб любить робити лише те, що в нього гарно виходить

Запит оцінки своєї діяльності

Цей ведмедик-панда запитує у вчителя, як він виконав завдання

13,3% - слабка

Цей ведмедик-панда не запитує, йому все одно, як він виконав завдання

МОТИВАЦІЯ ДО СПІЛКУВАННЯ З ОТОЧУЮЧИМИ

Бажання звернутися до логопеда за допомогою

*Ця летюча миша часто просить
логопеда: "Позаймайся зі мною"*

73,3% - сильна мотивація, 16,7% - слабка

*Ця летюча миша зрідка просить
логопеда позайматися з нею*

Готовність до співпраці

Ця білочка любить щось робити
разом із дорослим

Ця білочка любить робити щось
сама

Бажання та здатність звернутися за допомогою

Це верблюденя каже: "Допоможіть мені, будь ласка", коли йому складно

Це верблюденя мовчить, коли йому складно

Бажання та здатність бути в колективі

Це вовченя любить співати хором

*Це вовченя любить співати
наодинці*

Рівень сформованості навичок спілкування обумовлюється складністю і ступенем вираженості мовленнєвого дефекту

Вміння дотримуватися морально-етичних правил і норм

Цей бегемотик завжди вітається

Цей бегемотик вітається тільки тоді, коли в нього гарний настрій

МОТИВАЦІЯ ДО ЛІДЕРСТВА

Бажання щось уміти

Ця ящірка думає: "Як гарно вміти робити те, чого інші не вміють"

60% - сильна мотивація, 23,3% - слабка

Ця ящірка думає: "Мені все одно, вмію я чи ні робити те, чого інші не вміють"

Бажання змагатися

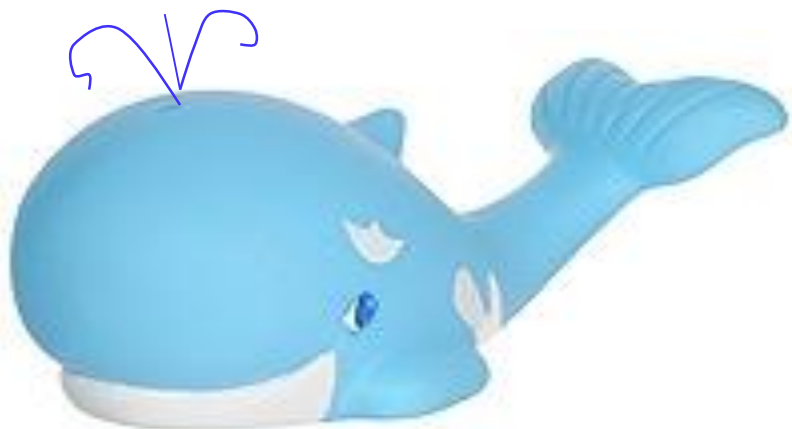

Ця рись любить змагатися у будь-чому з іншими

Ця рись не любить змагатися

Бажання перемагати

*Цей кит продовжує грати,
намагаючись перемогти у змаганні*

*Цей кит припиняє гру, якщо не
виграє у змаганні*

60% - слабка

Швидкість виконання завдань

Ця кенгуру виконує завдання не поспішаючи

Ця кенгуру прагне виконати завдання швидше за всіх

23,3% - сильна мотивація, 46% - слабка

Впевненість у правильності відповіді

*Це мишеня відповідає на запитання,
навіть якщо не впевнене у
правильності відповіді*

*Це мишеня промовчить, якщо не
впевнене у правильності відповіді*

Зацікавленість у нагороді

Цей пінгвін хотів би виграти приз у змаганні

Цей пінгвін хотів би виграти приз без змагання

Ставлення до командування

*Ця жирафа любить командувати,
любить бути командиром*

*Ця жирафа не любить
командувати, їй подобається
слухати інших*

Бажання швидко навчитися чомусь

*Це кошеня хоче навчитися робити
щось якомога швидше*

*Цьому кошеняті байдуже, наскільки
швидко воно навчиться щось
робити*

ЗДОРОВ'Я, АКТИВНІСТЬ, НАСТРІЙ

Радість від успіху

Ця мавпочка ладна плескати в долоні, якщо у неї щось виходить

Ця мавпочка поводиться спокійно, якщо в неї щось виходить

Переживання невдачі

Цей борсук спокійний, якщо в нього щось не виходить

Цей борсук сердиться, якщо у нього щось не виходить

6,7% - сильна мотивація, 36,7% - слабка

Відчуття здоров'я

*Цей зайчик частіше відчуває себе
здоровим*

93,3% - сильна мотивація, 70% - слабка

*Цей зайчик частіше відчуває себе
хворим*

Ініціатива в грі

*Цей дельфін часто пропонує іншим
пограти в яку-небудь гру*

*Цей дельфін лише іноді пропонує
пограти*

Ініціатива в спілкуванні

*Цей їжачок спокійно чекає, поки
логопед запитає його*

*Цей їжачок сердиться, коли логопед
його не питає*

Швидкість вибору виду діяльності

Цей тюлень швидко вибирає, чим би йому зайнятися

Цей тюлень довго вибирає, чим йому зайнятися

Оптимізм

Це лисеня часто гучно сміється

Це лисеня сміється зрідка

Вибір виду гри

*Це оленя більше любить грати у
рухливі ігри*

*Це оленя більше любить грати у
настільні ігри*

Песимізм

Цей носоріг найчастіше у доброму гуморі

Цей носоріг часто у поганому настрої

ЕТАПИ КОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ (практичний психолог + батьки)

Адаптаційний - адаптація дітей до нової соціальної ситуації. Проводиться спостереження за дітьми, уточнюється позиція батьків у сприйманні дефекту, батьківські установки, особливості реагування найближчого оточення, специфічні поведінкові патерни членів сім'ї, які можуть здійснювати як позитивний, так і негативний вплив на формування мотивації дитини.

Діагностичний - діагностика особистості дитини.

Мотиваційний - формування мотивації батьків до виправлення порушень мовленнєвого розвитку та формування мотивації дітей у мультимодальному аспекті.

Діяльнісний - психологічний супровід корекційно-освітнього процесу, що передбачає вплив на когнітивну та емоційно-вольову сферу та формування мовленнєвої поведінки.

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!